

UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. II.

V Ljubljani, 1. junija 1884. l.

XXIV. leto.

Učitelj, bodi spreten!

(J. Dimnik.)

Šola dopolnjuje domačo vzgojo, kajti temu, kar življenje od človeka zahteva, domača vzgoja ne zadostuje. Vender pa ima domača vzgoja veliko prednost pred šolsko vzgojo, ker je močna naravna vez, katera veže stariše in otroke. V maternih in očetovih prsih gori neprestano hrepenenje, da bi bili njihovi otroci kdaj srečni, ter ne zamudijo nobene priložnosti, da bi si pridobivali pomočkov za ta svoj vzvišeni namen.

Učitelju pa manjka te naravne vezi, in njemu ne ostaje ničesar družega, kakor, da si s svojim vednjem pridobuje gojenčevo ljubezen in nagnjenost. Učitelj mora pred vsem na to delovati, da vzbuja dobrohotje kot duševno vez mej sabo in gojencem. Gojenec mora spoznati in se prepričati, da mu učitelj le dobro in srečo želi. Le takó more biti pouk v šoli rodovit; brez tega ne moremo v šoli uspešno delovati. Da pa učitelj učencem dokaže, da jim res dobro želi, treba je, da tudi sam dobro zna in vé, kar učence poučuje. Zraven mora pa delovati značajno in vztrajno.

Brez potrebnih vednosti izgubi učitelj kmalo veselje do šole. Otroci prav radi pri vsaki priložnosti poskušajo, če je učitelj več v tem ali onem predmetu, in radi tega se mora tudi najboljši učitelj za vsako uro dobro pripraviti.

Pri poučevanju mora učitelj pred vsem gledati na to, da učenci njegove uke natančno razumevajo. Ni pa še dovolj, da je učitelj izobražen; on se mora tudi prepričati, če učence tako poučuje, da sploh napredujejo. Učitelju se ne sme nadležno zdéti, da učence tù pa sim poprašuje; in če zapazi, da pri poučevanju kje kaj manjka, naj to zopet dopolnjuje.

Glavno načelo pa naj bode vsakemu učitelju, da svoje poučevanje tako uravná, da je starosti učencev primerno, kajti akopram se dá mlada glavica z vsem mogočnim in nemogočnim nasaditi, je užé vender narava za to skrbela, da drevesa ne rastejo do nebá.

Značaj učiteljev mora biti trden in stanoviten. Če pa učitelj ni značajan, ne more v šoli pravega uspeha doseči. Pri vsakem delu je delavcu treba trdne volje, da se strpljivo trudi za to, kar hoče izvršiti. Rahločutna dobrotljivost, slepa spregledljivost, hipna in mimogredoča ostrost ostanejo brez uspeha, kjer manjka gotove in stanovitne volje. Kjer pa manjka enakomerne volje, tam gospodari samovoljnost, in tako se pri poučevanju le prerado kaj popači, namesto, da bi poučevanje koristno napredovalo.

Obžalovanja vredni so otroci, kateri hodijo v šolo, kjer se le nekako na videz in površno poučuje. Oni ne spoštujejo učitelja tako, kakor je treba učencem, kateri

napredujejo. Taka šola oddaja sicer svoje učence srednjim šolam ali pa še celó življenju, če prav z dobrimi spričevali, a vendar brez prave zrelosti; in taki učenci, kateri se v mladosti niso učili resno misliti, tudi v pozneje niso resni.

Kadar pa učencu lepa beseda ne pomaga, ga moramo pa kaznovati. Sicer smem trditi, kaznen stoji v ravnem razmerju k učiteljevi avtoriteti; čimbolj jo zna učitelj ceniti in varovati, tembolj redko bo kaznoval. Večkrat je bolje, da učitelj nekoliko svoje veljave žrtvuje, kakor da kaznuje. Vender se pa tù in tam prigodí, ko je učitelj primoran kaznovati in če kdo trdi, da nikdar učencev ne kaznuje, mu pravi vzgojnik ne more verjeti. Če on res nikdar ne kaznuje, je gotovo slab učitelj. Sevéda kazni so mnogovrstne. Telesne kazni so odpravljene, kajti te razderejo učencev čut za poštenje ter znižujejo učitelja. Pri kaznovanju se mora pa učitelj ogibati prevelike ostrosti ter skušati kaznen le redkokdaj uporabljati. Poskusil sem to sam v svoji šoli v nižjih razredih. Storil sem to tako, da sem kaznen, katero je učenec zaslužil, preložil na drugega, kateri je še kaj enakega učinil. Na vsaki način pa mora učitelj pri kaznovanju pravično, pošteno in očito ravnati ter ne očij pri očitih pregreških zatisniti. Če se to zgodí, se napake množijo, in pozneje je učitelj primoran, večjo kaznen uporabiti, kakor bi bilo poprej treba.

Prav primerno in vsega priporočila vredno, da se kaznen zabrani, je, ako učitelj priložnost odstrani in tisti, kateri to razume, se bode lahko marsikateremu kaznovanju ognil. Čimbolj redka pa je kaznen, tem veljavnejša je.

Vzrok, zakaj moramo v šoli bolj pogosto kaznovati kakor pa domá, je ta, ker je v domači hiši primerno manj otrok, kakor jih imamo pa v šoli. Ako vzgojnik enega samega otroka vzgoja, se ta bolj bojí, kakor ko bi bilo več otrok, kajti tedaj raste njegov pogum in misel, da lahko tudi druge enaka osoda zadene, mu toliko pomaga, da se ga kaznen ne prime toliko, kakor ko bi bil sam.

Gledati pa moramo pri kaznovanju na napako, na katero posebno mladi učitelji pogosto naletijo. Prigodí se namreč večkrat, da učitelj zaradi razuzdanosti nekaterih učencev vso šolo kaznuje. S takim ravnanjem se popačijo še boljši, нравni učenci in sicer le radi tega, ker vidijo, da so oni ravno tako kaznovani, kakor drugi poredneži, in tako postanejo tudi ti bolj nagajivi in razuzdani. Nazadnje je vsa šola z učiteljem nezadovoljna, in ustrahovanje gre po vódi.

Za vzdrževanje reda in ustrahovanja v šoli je „divide et impera!“ zlato pravilo slehernemu, posebno pa mlademu učitelju. Dobro je tedaj, da učitelj svoje učence, ki jih v začetku šolskega leta dóbí, dobro pozná. Le potem, ko so mu dobre in slabe lastnosti njihovih učencev znane, more z njimi uspešno ravnati.

Učitelj se mora vselej varovati, da v šoli ne zatíra in ne žali нравnega čustva. To je pravi pomen vzgoje. Ako pa učitelj naravne vzpodbude zatéra, se v mladem srci kaj rada ukorenini grenkoba in nevolja. Grenkostno srce ne vzprejema rado boljših čustev.

Spretni učitelj pa tudi vedno deluje na to, da mu pri njegovem težavnem opravilu tudi pomagajo stariši. Vender se moramo pa tù vprašati, ali naj učitelj tudi zunaj šole otroke vzgojuje? To vprašanje se težko trdilno, ali zanikalno odgovarja, kajti ako uživa otrok užé domá razumno vzgojo, naj torej učitelj pripustí vso vzgojo starišem, in ni se mu treba nič vmes vtikati. Dosti je pa tudi takih starišev, kateri svoje otroke slabo vzgojujejo. Tù naj pa učitelj vmes poprime, in sicer v šoli. Razmerje učiteljevo do starišev naj pa bode popolnoma neodvisno. Učitelj naj bode le prijazen do starišev. Dosti je starišev, kateri prijateljstvo s šolo sami iščejo, ako njihove otroke poprašujejo, kaj se je v šoli godilo ter jih potem tudi v smislu šole vzgojujejo.

Spreten učitelj zná tudi s svojim vedénjem vsakateremu biti v lepi vzgled. „Beseda gine, vzgled rine“ pravi pregovor in vsakdo, kateri je le kako šolo obiskoval, vé dosti povedati, koliko so učiteljevi vzgledi na njega vplivali, in reči smem, da prihodnja generacija bode največ taka, kakoršni so zdanji učitelji. Vpliv vzgleda je pa toliko zdatnejši, ako ni umišljen, in marsikatera beseda, marsikatero ravnanje učiteljevo se tako globoko v srce vleže, da se gojenec tega še v poznih letih spominja.

Plačilo za svoj veliki trud najde pa marljivi učitelj v svoji zavesti, katera ga povzdiguje čez vse omahljive hvale ter ne uporablja nikdar takih sredstev, katera brez delavne vzgoje hipno zadovoljnost in bobnečo pohvalo vzbujajo, kajti vsaki svojemu poklicu zvesto udani učitelj, čim zaslužnejši je tudi večkrat, žanje za svojo marljivost in delovanje zraven hvale gotovo tudi grajo.

Jako dobrodelni in glavni učinek vzgoje je pa ta, ako sami sebe ravno z vzgojo povišujemo in oblažujemo.

Tako deluje vzgojevalna pridnost na najbolj uspešen način v prid vsacega posameznega, kakor tudi vseh vkup, in potrpežljivost, neizmerna potrpežljivost, katera je pri vzgoji otrok tolikanj potrebna, storí, da so učitelju udani in nagnjeni ne le učenci, ki jih poučuje in vzgoja, temuč tudi njihovi stariši in vsi, ki vplivajo na šolsko vzgojo. Učitelj, prevažna in težavna je tvoja naloga: bodi tedaj strpljiv in spreten!

Ustrahovanje v šoli.

Zdanja ljudska šola je javni zavod, v kateri mora hoditi mladina brez izjeme na stan, národnost in veroizpovedanje, ako jo postava s 14. maja 1869. l., §. 23., ne odveže. Njen glavni namen je vzgojevati mladino, da bode нравna in pobožna, jej razvijati duševne moči, oskrbovati jo s potrebnimi znanostmi in vednostmi, in sicer v toliki meri, da se lahko dalje omika za življenje, da bodo enkrat iz nje prida ljudje in državljani. Vsaki javni zavod pa, ako hočemo ž njim kaj prida doseči, in da se ohrani red, mora imeti v to potrebnih pravil, katerim se morajo njegovi člani podvreči.

Tudi ljudska šola je taka naprava, v katero morajo hoditi skorej brez izjeme vsi otroci. Mej šolskimi otroci se pa nahaja obilo nežnih, nedolžnih in nepopačenih src, a so pa tudi taki, v katerih mladih srcih je že prezgodaj pognal zarodek hudobije. Take mora šola voditi na pot poboljšanja. Ker pa lepa beseda vselej ne najde lepega mesta, treba je postav, po katerih se mora mladina ravnati in jih na tanko izpolnovati. Vse to nam določuje manj ali več šolska postava, katero morajo šolski otroci, stopivši v šolo, poznati.

Kaznovati in vedno kaznovati neubogljive učence, je pa zelo težavno ter napredku in pouku škodljivo. V šoli, v kateri se družega ne dela, nego kaznuje, potratí se preveč časa, in sicer toliko, da ga za posamezne šolske predmete primanjkuje. Taka šola ne napreduje, ampak zaostaja, ter gre rakovo pot. Dalje so nekateri stariši neubogljivih otrok tako lehkomišljeni, da se jim mrzí, ako se kaznuje njihov otrok zbog te ali druge napake, katera je morebiti v kvar posameznim ali vsi šoli, ter delajo na to, da obrekujejo šolo, njene naprave in učitelja.

Slednjič je pa učitelj nove šolske dóbe toliko preobložen z delom, da mu ni toliko mar kaznovanje, temveč hrepení in dela le na to, da bi pri mladini mogel vse z lepo besedo doseči; prepogosto kaznovanje mu je pa že prav nadležno, ker je manj ali več združeno s strastjo, recimo vsaj z nevoljo, katera škoduje zdravju.